

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

पञ्चाङ्गम्

अद्य कालयुक्तः वि.सं. २०८१,
कलियुगाब्धः ५१२५ हेमन्तऋतुः
सूर्यदक्षिणायनम् पौषमासः कृष्णपक्ष चतुर्थी
तिथिः पौष ५ प्रविष्टाशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-49

1

दिसम्बर 19, 2024

Website- www.himsanskritam.com

Email-himsanskrit@gmail.com

2 हिमाचलविधानसभा-
राष्ट्रिय- ई- विधान
(नेवा) अनुप्रयोगे
स्थानान्तरिता

3 चतुरङ्गक्रीडायां भारतस्य
प्रणववेङ्कटेशः
पदकद्वयं विजितवान्

4 संस्कृतविद्यास्थानानि-३५
सामवेदसम्बन्धौ
उपनिषदौ-

सुभाषितम्

स्थानभ्रष्टाः न शोभन्ते,
दन्ताः केशाः नखा नराः।
इति विज्ञाय मतिमान्,
स्वस्थानं न परित्यजेत्॥

हिन्द्यर्थः- यदि मनुष्य के दांत, केश, नख इत्यादि अपना स्थान त्याग कर दूसरे स्थान पर चले जाएं तो वे कदापि शोभा नहीं देंगे (अर्थात् मनुष्य की काया विकृत प्रतीत होने लगेगी)। इसी प्रकार किसी व्यक्ति को स्वस्थान (अपना गुण, सत्कर्म इत्यादि) का त्याग नहीं करना चाहिए।

प्रतिदिन नवीनतम
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

ऋतुविभागः-सम्पूर्ण

उत्तरभारते शीततरङ्गस्य
स्थितिः स्थास्यतीति पूर्वानुमानम्
हिमसंस्कृतवार्ताः। भारतस्य
ऋतुविज्ञानविभागेन आईएमडी
इत्यनेन आगामिषु पञ्च वा सप्त
दिवसेषु सम्पूर्ण उत्तरभारते
शीततरङ्गस्य स्थितिः स्थास्यतीति
पूर्वानुमानं कृतमस्ति। एतादृशीणां
ऋतुस्थितीनां प्रसारार्थं नूतनः
पश्चिमविक्षोभः, निम्नस्तरीयः प्रेरितः
चक्रवातीयः सञ्चारः च कारणमस्ति।
आईएमडी इत्यस्य वैज्ञानिका सोमा-
सेन- रायः प्रोक्तवती यत्
उत्तरपश्चिम-मध्यभारतस्य केषुचित्
भागेषु न्यूनतमं तापमानं किञ्चित्
अपचितुमपि शक्नोति। सा अग्रे
अवदत् यत् उत्तरतटीयतमिलनाडु,
तटीय-आन्ध्रप्रदेशः, रायलसीमा-
नगरस्य समीपस्थेषु क्षेत्रेषु च अद्य
प्रचण्डवृष्टिः सम्भावितास्ति।

महाकुम्भमेलापके यात्रिणां रेलयात्रा निःशुल्का न भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः। महाकुम्भमेलापके यात्रिणां कृते निःशुल्कयात्रायाः अनुमतिः भविष्यतीत्यस्मिन् विषये सर्वकारेण वार्ता वाहिन्याः वार्ता-पत्राणाञ्च अपुष्टाः वार्ताः खण्डिताः। रेलमन्त्रालयेन एकस्मिन् वक्तव्ये उक्तं यत् भारतीयरेलवेविभागः एतेषां अपुष्ट-वार्तानां खण्डनं करोति, प्रसारिताः वार्ताः सर्वथा निराधाराः भ्रामिकाश्च सन्तीति।

कोऽपि जनः निवेशपरामर्श- विनियम- त्रयोदशोत्तर द्विसहस्रम् इत्यन्तर्गतं योग्यः पञ्जीकृतः च भवितुमर्हतीति

हिमसंस्कृतवार्ताः। भारतीयप्रतिभूतिविनियमम षडलेन (सेबी) इत्यनेन अनिवार्यं कृतं यत् निवेश परामर्शं दातुम् इच्छुकः कोऽपि जनः निवेशपरामर्शविनियम- त्रयोदशोत्तर द्विसहस्रम् इत्यन्तर्गतं योग्यः पञ्जीकृतः च भवितुमर्हतीति। सेबी इत्यनेन, भौमवासरे भारते निवेशपरामर्शदातृणां कृते मानदण्डान् कठिनीकर्तुं प्रस्तावितानि संशोधनानि प्रकाशितानि। संशोधने निवेशपरामर्शप्रदाने एआइ-इत्यस्य उपयोगस्य विषयेऽपि उक्तमस्ति। इमानि संशोधनानि ग्राहकदत्तांशस्य सुरक्षा, गोपनीयता, अखण्डता च, प्रदत्त परामर्शस्य स्पष्टता विषये च निवेशपरामर्शदातृणां उपरि उत्तरदायित्वं प्रतिस्थापयन्ति।

निर्वाचनआयोगेन दिल्लीविधानसभा निर्वाचनस्य सज्जतायाः विषये उपवेशनं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ताः। निर्वाचनआयोगेन आगामिवर्षस्य आरम्भे दिल्लीविधानसभानिर्वाचनस्य सज्जतायाः विषये उपवेशनं कृतम्। आयोगेन सह संवादे दिल्लीमुख्यनिर्वाचनपदाधिकारिभिः आरक्षिप्रशासनाधिकारिभिः विहितः। सप्ततिसदस्यात्मिकायाः दिल्लीविधानसभायाः कार्यकालः आगामिवर्षस्य फरवरीमासस्य त्रयोविंशतिः दिनाङ्के समाप्तिं याति। निर्वाचनस्य घोषणायाः पूर्वमेव शासनारूढः आपदलं सर्वेषां विधानसभामनानां कृते प्रत्याशिनः नामानि प्रकाशितवत्, काङ्ग्रेस दलेन निर्वाचनाय एकविंशतिः प्रत्याशिनो नामानि घोषितानि। भाजपादलेन अधुनापि स्वस्य प्रत्याशिनो नामानि न घोषितानि।

कोलाहलमध्ये संसदः सदनद्वयोः कार्यजातम् आदिवसं स्थगितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः। केन्द्रीय-गृहमन्त्रिणा अमितशाहेन डॉ. भीमराव अम्बेडकरवर्यस्य अवमानना कृतेति व्याजेन कृत-विपक्षीणां कोलाहलेन गतदिने संसदः सदनद्वयोः कार्यजातम् आदिवसं स्थगितम्। विपक्षस्य व्यवहारे स्वकीयाम् आपत्तिं प्रकटयन् संसदीय कार्यमंत्री अर्जुनराम-मेघवालः उक्तवान् यत् लोकसभायाम् यदा सदस्याः द्विवादने प्रथमस्थगनानन्तरम् पुनः सम्मिलिताः तदा नैके विपक्षीसदस्याः गृहमन्त्रिणः क्षमायाचनां याचन्तः उद्घोषवन्तः अभवन्। तदनन्तरं आदिवसं सभा स्थगिता जातेति पीठासीनाधिकारिणा घोषिता। तथैव हि राज्यसभायामपि अभवत्, येन राज्यसभाध्यक्षेण श्रीजगदीपधनखेदेन

राज्यसभा पूर्णादिवसाय स्थगिता।
प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना
गृहमन्त्रिणः पक्षं स्वीकृतम्

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना अम्बेडकरवर्यस्य अवमाननेति प्रकरणे गृहमन्त्रिणः पक्षं स्वीकुर्वता कांग्रेसदलस्योपरि प्रतिप्रहारो विहितः। तेनोक्तं यत् श्रीशाहः अम्बेडकरवर्यस्य अवमाननां न करोति स्म, अपितु कांग्रेसदलस्य कृष्णीतिहं प्रकटयति स्म। सः आरोपितवान् यत् कांग्रेसदलं गृहमन्त्रिणः उक्तिभिः, तथैश्च पूर्णतः स्तब्धमस्ति, अस्मादेव कारणात् तद्वलं सम्प्रति नाट्यमभिनयतीति।

राष्ट्रिय-सुरक्षा-परामर्शदः अजीतडोभालः सम्वादाय बीजिंग नगरे अस्ति

हिमसंस्कृतवार्ताः। राष्ट्रिय-सुरक्षा-परामर्शदः अजीतडोभालः चीनदेशेन-सह सम्वादाय बीजिंग नगरे अस्ति, यत्र सः चीनदेशस्य विदेशमन्त्रिणा वांग यी इत्यनेन सह महत्वपूर्णेषु द्विपक्षीयविषयेषु चर्चा विधायति। एतेषु विषयेषु प्रामुख्येन वास्तविकनियन्त्रणरेखायां शान्तिसौहार्दयोः सुस्थापनेन सह द्विपक्षीय-सम्बन्धानां पुनर्स्थापनमस्ति, यद्धि पूर्वीलद्वाक्षेत्रे सैन्यगतिरोधत्वात् गतचतुर्थः वर्षेऽपि बाधितोऽस्ति। श्रीडोभालः भारतीयप्रतिनिधिमण्डलस्य नेतृत्वं कुर्वन् विशेषप्रतिनिधीनां त्रयोविंशतितमायां चर्चायां भागग्रहणाय बीजिंगनगरं सम्प्राप्तोऽस्ति, चर्चेषा पञ्चवर्षानन्तरं समारभते।

अण्डमाननिकोबारस्थानां द्वीपानां नामानि राष्ट्रनायकानां नाग्नि प्रतिस्थापनम्

भाविनागरिकेभ्यः सश्रद्धया स्मरणं कारयति- प्रधानमन्त्री हिमसंस्कृतवार्ताः। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना निगदितं यत् अण्डमाननिकोबारस्थानां द्वीपानां नामानि राष्ट्रनायकानां नाग्नि प्रतिस्थापनम् एतत् सुनिश्चयति यत् राष्ट्रं प्रति कृत-तेषां सेवाः भाविनागरिकाः सश्रद्धया स्मरेयुरिति। सामाजिक-प्रसारतन्त्रजाले सन्देशमेकं सम्प्रसारयन् प्रधानमन्त्री उक्तवान् यत् यानि राष्ट्राणि स्वमूलैः सह सम्बद्धानि भवन्ति, तानि राष्ट्राणि विकासे, सुराष्ट्रनिर्माणे च अग्रे गच्छन्ति। प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् एतत् राष्ट्रस्य स्वातन्त्र्यवीरानां, तेषां पुण्यस्मृतजनानां स्मृतेः संरक्षणस्य, सम्मानस्य च राष्ट्रकृत महत्प्रयासस्य भागभूतमस्ति, यैः अस्मद्देशस्य उपरि अप्रौञ्च्यं टङ्कणं टंकितम्।

हिमाचलविधानसभा-राष्ट्रिय- ई- विधान (नेवा) अनुप्रयोगे स्थानान्तरिता हिमाचलप्रदेशविधानसभा, कार्यविधि: कुत्रापि द्रष्टुं शक्यते

प्रतिवर्ष १० तः १५ टनपर्यन्तं कर्गदस्य रक्षणं भविष्यति

विधानसभाध्यक्षः अवदत् यत् राष्ट्रिय- ई- विधान- अनुप्रयोगस्य कार्यान्वयेन अद्य अस्माकं स्तरः राज्यात् राष्ट्रियं गतः। नेवा-प्रवर्तनेन अस्माकं विधानसभा अपि राज्यसभा, लोकसभा इत्यादयः विधानसभाः इत्यादिषु एव मञ्चे आगता। नेवा- माध्यमेन अपि सदस्याः प्रत्यक्षतया जनसमूहेन सह सम्बद्धाः भविष्यन्ति तथा च कार्ये तीव्रता, पारदर्शिता च भविष्यति, कर्गदस्य भारात् च मुक्तिः भविष्यति। नेवा जनप्रतिनिधिं जनसामान्येन सह सम्बद्धं कर्तुं डिजिटलसेतुरूपेण कार्यं करिष्यति। विधानसभाकार्यस्य डिजिटलीकरणस्य कारणात् प्रतिवर्ष प्रायः १० तः १५ टनपर्यन्तं कर्गदस्य अपि रक्षणं भविष्यति।

शिमलायां नेवा अनुप्रयोगाय १२ कोटिरूप्यकाणां डीपीआर- इति प्रेषितम्

पठानिया अवदत् यत् हिमाचलप्रदेश- विधानसभासचिवालयेन शिमलाविधानसभायाः परिषद्वक्षे नेवा-अनुप्रयोगस्य स्थापनायै मन्त्रालयाय १२ कोटिरूप्यकाणां डीपीआर-पत्रं प्रेषितम्। अधिकांशः सभाः शिमलाविधानसभायां बजटसत्रे, मानसूनसत्रे च भवन्ति।

मुख्यमन्त्री पूर्वप्रधानमन्त्रिणः

राजीवगान्धिनः स्मरणं कृतवान्

सुख्खुः अवदत् यत् पूर्वप्रधानमन्त्री स्वर्गीयः राजीवगान्धी डिजिटल इण्डिया इत्यस्य कल्पनां कृतवान्। सः स्वयमेव केन्द्रीयमन्त्रिणम् अपि मिलित्वा शिमलाविधानसभायाः डीपीआर-इत्यस्य शीघ्रमेव अनुमोदनं करिष्यति। अपरपक्षे विपक्षनेता जयरामठाकुरः अवदत् यत् केन्द्रे मोदीसर्वकारः डिजिटल इण्डिया इत्यस्य प्रचारं करोति। सः अवदत् यत् २०२० तमे वर्षे राज्ये प्रथमं डिजिटलबजटं प्रस्तोतुं अवसरः प्राप्तः।

हिमसंस्कृतवार्ताः - धर्मशाला। हिमाचलप्रदेश- विधानसभा- तपोवनम् ई- विधानव्यवस्थां त्यक्त्वा राष्ट्रिय- ई- विधान- अनुप्रयोगे नेवा इत्यत्र स्थानान्तरिता अस्ति। बुधवासरे शिशिरसत्रस्य प्रथमदिने सभापतिः कुलदीपसिंह पठानिया, मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुख्खुः, विपक्षनेता जयरामठाकुरः च विधानसभासदने नूतनव्यवस्थायाः प्रारम्भं कृतवन्तः। अधुना हिमाचलप्रदेशस्य विधानसभायाः कार्यविधिः, कार्याणि, क्रियाकलापाः च राष्ट्रियस्तरे अपि द्रष्टुं शक्यन्ते। भारतसर्वकारस्य संसदीयकार्याणां मन्त्रालयेन नेवा अनुप्रयोगस्य स्थापनायै ८.१३ कोटिरूप्यकाणां राशिः स्वीकृता। मुख्यमन्त्री तपोवनविधानसभायां राष्ट्रिय-ई-विधान- अनुप्रयोगस्य (नेवा) कार्यान्वयनस्य घोषणां कृतवान्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् ई-विधान इव नेवा अपि आधुनिका पर्यावरणसौहार्दा च प्रणाली अस्ति, येन कार्ये गतिः, कार्यक्षमता, पारदर्शिता च आनयिष्यति।

हिमाचलप्रदेशे पर्यटकानां प्रवाहः, क्रिसमस- नववर्षयोः निमित्तं होटलेषु पञ्चाशत् प्रतिशतं पूर्वपार्श्वरक्षणम्

हिमसंस्कृतवार्ताः- डॉ. पद्मनाभः। क्रिसमसस्य च नववर्षस्य च उत्सवाय हिमाचलस्य पर्यटनस्थले पर्यटकैः प्रवाहो भविष्यति। क्रिसमसस्य पूर्वं सप्ताहे एकविंशतितमाद् दिसम्बरादारभ्य पर्यटकानाम् आगमनक्रमः आरभ्यते, यः जनवरीमासस्य प्रथमसप्ताहपर्यन्तं प्रवर्तमानः भविष्यति। क्रिसमस- नववर्षयोः निमित्तं शिमला, मनाली, धर्मशाला, कुफरी, नारकण्डा, कसौली, चायल, किन्नौर, लाहौल-स्पीति इत्येषां स्थानानां विषये विशेषाः जिज्ञासाः सन्ति। प्रदेशस्य प्रमुखेषु होटलेषु पञ्चाशत् प्रतिशतं पूर्वपार्श्वरक्षणम् कृतं वर्तते। शीतकालीन पर्यटनकालस्य समये महती पर्यटकसंख्यायाः आगमनस्य सम्भावनायाः होटलव्यवसायिकैः च यात्राभिकर्तृभिः च विशेषाः

व्यवस्थाः आरब्धाः। अधिकं पञ्चदशदिवसादारभ्य विंशतिदिनपर्यन्तं प्रवर्तमानस्य कालस्य निमित्तं होटलव्यवसायिकैः अतिक्रमितं कर्मचारीसंयोजनं कृतं वर्तते। यात्राभिकर्तृभिः च पर्यटकानाम् आगमनं गमनं च सुगमं कर्तुं विशेषाः यानव्यवस्थाः आयोजिताः। क्रिसमस-नववर्षयोः निमित्तं निजीहोटल-व्यवसायिकैः पर्यटनविकासनिगमेन च उत्सवसमारोहस्य विशेषव्यवस्थाः क्रियन्ते। पर्यटनविकासनिगमस्य होटलेषु भोजनोत्सवस्य आयोजनं भविष्यति। दिल्लीतः शिमला, मनाली इत्यादिषु स्थलेषु अतिक्रमिता वोल्चो यानानां व्यवस्था भविष्यति। हिमाचलपथपरिवहननिगमेन (एचआरटीसी) अपि आवश्यकतानुसारं दिल्लीतः पर्यटनस्थलेषु अतिक्रमितानि वोल्चो यानानि चालयिष्यन्ते। हिमाचलस्य पर्यटनस्थले एकविंशतितमे दिसम्बरादारभ्य जनवरीमासस्य प्रथमसप्ताहपर्यन्तं पर्यटकैः प्रवाहम् भविष्यति। होटलव्यवसायिकैः महती संख्यायां जिज्ञासाः प्राप्यन्ते। प्रमुखेषु होटलेषु पञ्चाशत् प्रतिशतं पूर्वपार्श्वरक्षणम् अपि कृतं वर्तते।

-गजेंद्रसिंहठाकुरः, अध्यक्षः फेडरेशन ऑफ हिमाचल होटल एण्ड रेस्टोरेण्ट्स एसोसिएशन।

HP Vidhan Sabha Winter Session: ख्यातिप्राप्तुं संवेदनं मा प्रसारयेत् विपक्षीदलम्, तथ्याधारितं वार्तालापं कुर्यात्- मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुख्खुः

हिमसंस्कृतवार्ताः - धर्मशाला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुख्खुः अवदत् यत् भाजपानेतारः नादीननगरे विद्युत्स-आगारस्य कृते हिमाचलपथपरिवहननिगमाय यत् स्थानं दत्तं तस्य २०१५ वर्षस्य मूल्यं कथयित्वा निराधार- आरोपान् कुर्वन्ति। तस्मिन् समये विचारदरेण परस्परं सहमतिः आधारेण एतत् स्थानं क्रीतम् आसीत्। पञ्जीकरणं तथैव दरेण कृतम्। सर्कलदरेण ४.७५ लक्षरूप्यकाणां स्टाम्पशुल्कं प्रदत्तम् अस्ति। इयं ८० कनालभूमिः ६.८२ कोटिरूप्यकेण हिमाचलपथपरिवहननिगमाय स्थानान्तरिता। यतः, भाजपासर्वकारस्य समये २०१९-२० तमे वर्षे वृत्तदरः परिवर्तितः आसीत्। एषा भूमिः अपि राष्ट्रियराजमार्गात् १०० मीटरमितः अन्तः आगच्छति। अस्याः भूमेः वृत्तदरः प्रतिवर्गमीटर् १२५१ रुप्यकाणि भवति, अधिग्रहणसमये तस्मात् द्विगुणा राशिः दीयते, अतः ८० कनालस्य दरः ६.८२ कोटिरूप्यकाणि भवति विपक्षस्य विधायकाः तालीसङ्ग्रहार्थं संवेदनभूततां न सृजन्तु, तथ्याधारितं वार्तालापं कुर्वन्तु।

HP Govt Budget 2025-26:

हिमाचलसर्वकारेण २०२५-२६ वर्षस्य आयव्ययकस्य कृते परामर्शाः याचिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। हिमाचलराज्यसर्वकारेण २०२५-२६ वित्तवर्षस्य राज्यस्य आय-व्ययकस्य निर्माणस्य प्रक्रिया आरब्धा। आय-व्ययकम् अधिकं जनकेन्द्रितं कर्तुं समाजस्य विभिन्नानां हितधारकाणां सहभागिता, मतं च आय-व्ययके समावेशयितुं आवश्यकम्। सर्वकारेण सामान्यजनात्, उद्योगेभ्यः, व्यापारिकेभ्यः, कृषकसङ्घटनेभ्यः च आयव्ययकस्य कृते परामर्शाः आमन्त्रिता सन्ति। राज्यसर्वकारस्य प्रवक्ता अवदत् यत् परामर्शाः ३१ जनवरी २०२५ यावत् budgetidea.hp@gmail.com इत्यत्र ई-मेलद्वारा अथवा मुख्यसचिवस्य (वित्तस्य) कार्यालये, कक्षासङ्ख्या ३११ आर्म्सडेल भवनं हिमाचलप्रदेशसचिवालयः इत्यत्रापि पत्रद्वारा प्रस्तूय कर्तुं शक्यते। एतदतिरिक्तं वित्तविभागस्य जालपुटे अपि परामर्शः प्रेषयितुं शक्यते। राजस्वप्राप्तिवर्धनं, व्ययनियन्त्रणम् इत्यादिषु विषयेषु आय-व्ययकस्य परामर्शः दातुं शक्यते इति सः अवदत्। एतेन बजटे पारदर्शिता, प्रतिक्रियाशीलः, सहभागिता च दृष्टिकोणः प्रवर्धितः भविष्यति।

धारावाहिकं गीताप्रश्नोत्तरम् -१०

अर्जुनः- भगवन्! सात्त्विकं तपः शारीरिकं, वाचिकं, मानसिकञ्चेति त्रिविधं भवतीति त्वन्मुखतः मया श्रुतम्, अवगतञ्च। इदानीं राजसं तपः कीदृग् भवतीति कृपया तत् श्रावय।

श्रीकृष्णः- अस्तु, अर्जुन! यत् तपः सत्कारं, सम्मानं, पूजा इत्यादीनां प्राप्त्यर्थं क्रियते, अथवा दम्भपूर्वकं लोकप्रदर्शनाय क्रियते, तादृशम् अनिश्चितं, नाशवत्फलप्रदं तपः राजसं कथ्यते।

अर्जुनः- तामसं तपः चेत् कीदृशं भवति भगवन्?

श्रीकृष्णः- पार्थ! शृणु, यत् तपः मूढतया, हठेन, आत्मने पीडां प्रदाय, परेषामपि पीडनाय च क्रियते, तत् तामसं तपः प्रोक्तमस्ति।

अर्जुनः- भगवन्! दानमपि त्रिविधं भवतीति त्वया इतः पूर्वमेव उक्तम् आसीत्। तेषु सात्त्विकं दानं कथं भवति?

श्रीकृष्णः- हे भारत! यद् दानद्रव्यं स्यात्, तद् दातव्यमेव इति भावनया, प्रत्युपकारप्राप्तेः कामनारहितेन सता च, उपयुक्त्याय देशकालपात्रादिप्राप्तीं सत्यां दीयते, तद्दानं सात्त्विकम् उच्यते।

अर्जुनः- राजसं दानं चेत् कथं भवति भगवन्?

श्रीकृष्णः- अर्जुन! यद् दानं प्रत्युपकारार्थम्, अथवा फलेच्छासहितं, अथवा अहो, कथं नु एतद् दातुं शक्नुयाम् इति मनःक्लेशसहितं, दुःखपूर्वकं, बलाद् वा दीयते, तद् दानं राजसम् आख्यायते।

अर्जुनः- तामसं दानञ्चेत् भगवन्?

श्रीकृष्णः- हे पार्थ! यद् दानम् अवज्ञापूर्वकम्, असत्कृतम्, अयोग्ये देशे काले कुपात्रेभ्यः च दीयते, तत् दानं तामसम् आख्यातम् इति शम्। (गी०-१७/१८-२२) (अनुवर्तिष्यते)

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

सुनीता विलियम्सस्य पुनरागमनस्य विषये नासा-संस्थायाः नूतना अधिसूचना

भारतीयमूलस्य अन्तरिक्षयात्री सुनीता विलियम्सस्य पुनरागमनस्य विषये नासा-संस्थायाः नूतना अधिसूचना अधिसूचिता। तदनुसारं अन्तरिक्षे स्थगितायाः सुनीता विलियम्स इत्यस्य पुनरागमनं स्थगितम् अस्ति। उल्लेखनीयं यत् सुनीता विलियम्सः तस्याः सहभागी बुच् विल्मोर् च गतमासान् यावत् अन्तर्राष्ट्रीय-अन्तरिक्ष-स्थानके अटन्ती स्तः। पूर्वं सः फेब्रुवरीमासे पृथिव्यां प्रत्यागन्तुं निश्चितः आसीत्। परन्तु नासा-संस्थायाः कथनमस्ति यत् तान् पुनः आनेतुं कार्यं अधिकं विलम्बितं भविष्यति। अधुना तेषां न्यूनातिन्यूनं मार्चमासस्य अन्त्यपर्यन्तं तत्रैव स्थातव्यं भविष्यति। वरिष्ठाः अन्तरिक्षयात्रिकाः सुनीता विलियम्सः, बुच् विल्मोर् च जूनमासे बोइङ्ग-कम्पन्याः स्टारलाइनर्-अन्तरिक्षयानेन सह आईएसएस-इत्यत्र आगतवन्तौ। एतत् कार्यं केवलं अष्टदिनानां कृते एव आसीत्, परन्तु तत्र गन्तुं पूर्वं स्टारलाइनर्-विमानेन तान्त्रिकदोषः जातः, तेषां पुनरागमनं स्थगितम्। अधुना नासा-संस्थायाः ब्लोग्-पोस्ट्-मध्ये पुनरागमनस्य अधिका प्रतीक्षायाः विषये सूचितम् अस्ति। एतेन अष्टदिनानां एतत् कार्यं ९ मासाभ्यधिकं यावत् व्याप्तं भविष्यति। सुनीता विलियम्स, बुच् विल्मोर् च प्रत्यागन्तुं द्वितीयं विमानं अन्तरिक्षे प्रेषितम्। क्रू-९ इत्यस्य अन्तरिक्षयात्रीद्वयं सेप्टेम्बरमासे ड्रेगन-अन्तरिक्षयानद्वारा आईएसएस-नगरं प्राप्तवन्तौ। सुनीता विलियम्स-विल्मोर्-योः कृते द्वौ आसनौ रिक्तौ आस्ताम्। योजना आसीत् यत् चत्वारः अपि २०२५ तमस्य वर्षस्य फेब्रुवरीमासे गृहं प्रत्यागमिष्यन्ति इति।

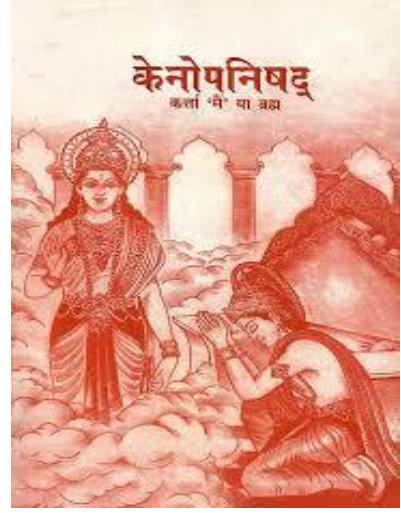
संस्कृतविद्यास्थानानि-३५
सामवेदसम्बन्धौ उपनिषदौ-

१) केनोपनिषद्- एतत् तलवकारोपनिषद् अथवा जैमिनीयोपनिषद् इति नाम्नापि प्रसिद्धम्। अस्यां चत्वारः खण्डाः सन्ति तेषु प्रथमद्वयं पद्यात्मकम् अवशिष्टद्वयं च गद्यात्मकम् अस्ति।

प्रथमे खण्डे निर्गुणब्रह्मतत्त्वस्य विषये चर्चा वर्तते। ब्रह्म पञ्चज्ञानेन्द्रियाणि पञ्चकर्मेन्द्रियाणि च एतेषां परे वर्तते। तथापि एतान्द्विन्द्रियाणि तस्य सत्तयैव कार्यं कुर्वन्ति। द्वितीयखण्डे ब्रह्मतत्त्वस्य अनिर्वचनीयस्वरूपं तथा ब्रह्मज्ञानेनैव जीवनस्य सार्थकता अस्ति इति वर्णनम् अस्ति। तृतीये तथा चतुर्थे खण्डे हैमवत्युमायाः आख्यानम् अस्ति। अग्न्यादयः देवाः असुरान् पराजयन्। तेषां स्वसामर्थ्यविषये अङ्कारः समुदपद्यत। तेषां गर्वहरणाय ब्रह्म यक्षरूपं धृत्वा तेषां समक्षं प्रकटितम् अभवत्। तेन च अग्निवाय्व्योः गर्वहरणं कृतम्। अनन्तरं हैमवत्या उमया अग्न्यादिभ्यः देवेभ्यः ब्रह्मोपदेशः दत्तः।

२) छान्दोग्योपनिषद्- सामवेदस्य तलवकारब्राह्मणे दश अध्यायाः विद्यन्ते। तेषु आद्यद्वयं विहाय अवशिष्टाः अष्ट अध्यायाः छान्दोग्योपनिषद् इति नाम्ना ज्ञान्यन्ते। प्रत्येकम् अध्यायं कतिचन खण्डाः सन्ति। प्रथमाध्याये ओङ्कारः उद्गीतः तथा साम एतेषां गूढत्वानां विवेचनं वर्तते। द्वितीये ओङ्कारोत्पत्तिः, पञ्चविधा सामोपासना, सप्तविधं साम, त्रयी विद्या तथा धार्मिकजीवनस्य ब्रह्मचर्यगार्हस्थ्यसत्रासाः इत्येतत् आश्रमत्रयं विवेचितम्। तृतीये वैश्वानरब्रह्मणः उपासना कथिता यस्य व्यक्तं रूपं सूर्यः अस्ति। सूर्यस्य देवमधुरूपेण उपासना, गायत्रीवर्णनम्, अङ्गीरसद्वारा देवकीनन्दनकृष्णाय अध्यात्मोपदेशः, हिरण्यगण्डात् सूर्योत्पत्तिः इत्यादयः विषयाः वर्णिताः।

चतुर्थे सत्यकामजाबालस्य कथा, उपकौशलाय जाबालस्य उपदेशः, रैक्वस्य उपदेशः एते विषयाः सन्ति। पञ्चमे बृहदारण्यकस्य षष्ठाध्याये उक्तानां विषयानां पुनरुच्चारः अस्ति।

अत्र श्वेतकेतुः प्रवाहणजैवालः च अनयोः दार्शनिकसंवादः अस्ति तथा च कैकय-अश्वपतेः सृष्टितत्त्वानि विवृतानि येषु षण्णां तत्त्वचिन्तकानाम् आत्मविषयकविचाराः प्रस्तुताः सन्ति। षष्ठे अध्याये उद्दालक-आरुणिः तथा श्वेतकेतुः अनयोः संवादः वर्तते। आरुणिः स्वपुत्राय ब्रह्मोपदेशं ददाति। 'तत्त्वमसि' एतत् महावाक्यम् अस्मिन्नेव अध्याये वर्तते। सप्तमाध्याये नारदः सनत्कुमारश्च अनयोः वृत्तान्तः अस्ति। सनत्कुमारः नारदाय ब्रह्मोपदेशं ददाति। अष्टमाध्याये आत्मनः जाग्रत्, स्वप्नः सुषुप्तिश्च एतासामवस्थानां विवेचनं कृतम्। अत्र आत्मज्ञानस्य व्यावहारिकोपायाः अपि कथिताः सन्ति। अस्य अध्यायस्य अन्ते इन्द्र-विरोचनकथा वर्णिता अस्ति।

-श्री अभिजित् टोडकर
9145908156

हिमसंस्कृतवार्ताः, डॉ. विवेक शर्मा,
जोगिन्द्रनगरम्

सामान्यज्ञानम्

- प्रश्नः 1. भारते बृहदीश्वरमन्दिरम् कुत्र अस्ति?
उत्तरम् : तंजावूर, (चोल साम्राज्येन निर्मितम्)
(तमिलनाडुप्रान्ते)
- प्रश्नः 2. 'मध्यमव्ययोगः' इत्यस्य रचयिता कः अस्ति?
उत्तरम् - 'भासः।'
- प्रश्नः 3. महाभारते कति श्लोकाः सन्ति?
उत्तरम्- एकलक्षम्।
- प्रश्नः 4. 'गीतगोविन्दम्' कस्य कृतिः अस्ति?
उत्तरम्- जयदेवस्य।
- प्रश्नः 5. नाट्यशास्त्रम् कस्य ग्रन्थः अस्ति?
उत्तरम्- भरतमुनेः।

"लौकिकन्यायकोशः"
"भृङ्गकीटकन्यायः"

मृत्तिकातः कमपि कीटविशेषम् उपरि आनयति भृङ्गः। सर्वदा तस्य कीटस्य कर्णयोः झाङ्कारं कृत्वा तम् आत्मसदृशं करोति। एवं गुरुरपि सततोपदेशेन शिष्यम् आत्मसदृशं करोतीति भावः।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर
पुणे/ महाराष्ट्रम्

एकस्य देशस्य, एकस्य निर्वाचनस्य कृते संयुक्तसंसदीयसमितिः (JPC) निर्मिता अस्ति

एकस्य देशस्य, एकस्य निर्वाचनस्य कृते संयुक्तसंसदीयसमितिः (JPC) निर्मिता अस्ति। अनुराग ठाकुरः, प्रियंका गान्धी इत्यादीनां सांसदानां नाम ३१ सदस्यीयजपीसी-मध्ये समाविष्टाः सन्ति। अस्याः समितेः नेतृत्वं भाजपा सांसद पीपी चौधरी करिष्यन्ति। जेपीसी इत्यत्र ३१ सदस्येषु पीपी चौधरी (भाजपा), डॉ. सीएम रमेशः (भाजपा), बांसुरी स्वराजः (भाजपा), परषोत्तमभाई रूपाला (भाजपा), अनुरागसिंहठाकुरः (भाजपा), विष्णुदयलारामः (भाजपा), भर्तृहारी महाताबः (भाजपा) शामिल हैं। . तिवारी (कांग्रेस), सुखदेव भगत (कांग्रेस), धर्मेन्द्र यादव (समाजवादी पार्टी), कल्याण बनर्जी (टीएमसी) सम्मिलिताः